

Kuks, kostel Nejsvětější Trojice

národní kulturní památka

Stručná historie

Kostel je součástí špitálu, který nechal zbudovat hrabě Fr. Antonín Špork jako útulek pro 100 mužů ze svého panství – vysloužilé vojáky a staré služebnictvo. Ve špitálu působil řád Milosrdných bratří. Součástí špitálu byla i lékárna U granátového jablka. Toto jablko bylo znakem řádu.

Špitální kostel Nejsvětější Trojice byl zbudován podle projektu G. B. Alliprandiho. Stavba byla zahájena roku 1707 za spolupráce stavitelů P. Netoly a P. Della Torre. Vysvěcen byl až roku 1717. Ještě do poloviny 70. let minulého století bylo ve špitálu pečováno o staré a nemocné.

Budova

Kostel vystupuje ve středu průčelí špitální budovy stojící na terase nesoucí sochy ctností a neřesti z dílny Matyáše Brauna. Kostel není orientován. Osa směřuje sever – jih. Púdorys tvoří protáhlý osmiúhelník protnutý křížem. Obvodové zdívo je v části terasy z pískovcových kvádrů. V jižní části je omítnuto. Vnější průčelí je bohatě tvarované polovalcovými výkroji v bocích, skosenými nárožími, plastickými římsami a nestejnorodými šambránovými okny. Uprostřed je portál s plastickou výzdobou Zvěstování P. Marie z roku 1709 od italského umělce. Ve štítu portálu - tympanonu jsou umístěna alegorie Víry, Naděje a Lásky. Nad půlobloukovým oknem s profilovanou šambránou je hraběcí erb a po stranách portálu i v bocích pseudojonské pilastry. Do kostela se vstupuje po dvoustranném lomeném balustrádovém schodišti. V podkostelní kryptě je Šporkova rodinná hrobka.

Vnitřní prostora je mnohoúhelník s větším počtem výklenků pro oltáře, velkoplošné obrazy a varhanní kůr. V nárožích výklenků jsou korintské sloupky, v jejich vrcholcích sedí na kládě zdobeném volutami andílci s rozevlátými festony. Klenba výklenků je valená, klenba lodě je valeně sklenutá k pásům opřeným na pilastry. Ve výklencích na bocích triumfálního oblouku jsou obdélně portály spojující zákristii a špitál s kostelem. Pod varhanní kruchtou je obdobný portál do krypty.

Interiér

V interiéru kostela jsou umístěny hlavní oltáře a čtyři postraní. Mobiliář je z první poloviny 18. století. Vnitřní štuková výzdoba je práce italských řemeslníků. Výběr obrazů a symbolů byl volen dle účelu špitálu.

Hlavní oltář je kamenná sloupová architektura. Ve vrcholcích korintských sloupů na kládě s volutami sedí andílci. Po stranách sloupů jsou zlatě polychromované sochy Petra a Pavla. Středu oltáře dominuje obraz Krista křísícího ze smrti Lazara. Nad obrazem je plastika Boží Trojice, (Boha Otce, holubice Ducha svatého a Krista), zosobňuje červené okno se zlatým křížem prozářené vnějším světlem. Na stěně obětního stolu je reliéf P. Marie. Na stole stříbrně a zlateně polychromovaný tabernákl s reliéfem kalichu a po stranách soškami andílků.

Postranní oltáře: Oltář Jana z Boha, oltář Zvěstování Panny Marie, oltář svatého Kříže a oltář Bolestné Panny Marie. Rokoková, polychromovaná a zlatená kazatelna je na korintském sloupu. Zábradlí schodiště zdobí zlatené kartuše. Na stěnách mušle jsou umístěny plastiky evangelistů. Baldachýnová stříška s třásněmi nese ve vrcholu sošku dobrého pastýře.

Obrazy na stěnách: sv. Augustýn řečník k nevěřícím, sv. Patricius křísící knížete Lokadia.

Kuks, kostel Nejsvětější Trojice

